

2. Ljetopis, 1.—17. zv.; 3. Monumenta spect. historiam, 1.—30. zv.; 4. Monumenta historico-juridica, 1.—9. zv.; 5. Rad., 1.—155. zv.; 6. Starine, knj. 1.—30.; 7. Zbornik za narodni život, knj. 1.—8. II. Posebna dela: A. br. 1.—12. B. Djela jugoslavenske akademije, knj. 1.—8.; C. Rječnik, dio 1.—5.; D. Znanstvena djela, knj. 1.—2.; E. Djela, izišla troškom ili prešla v svojino akademije, zv. 1.—8. — Cena vsem knjigam je 1328.40 K.

R. P.

Slovensko gledišče. A. Drama. Gorkega znamenito delo, ki smo ga omenili že zadnjič, se je uprizorilo drugič na našem odru dne 27. oktobra. Drama v navadnem pomenu besede „Na dnu“ ni. Glediški list je označil igro kot prizore iz življenja v 4 dejanjih, ali že v tem naslovu tiči protislovje. Kjer dejanja ni, ondi tudi razdelitev v dejanja ni možna. To, kar smo videli v igri, so štirje prizori, ali še bolje: to je prizor v štirih odmorih. Kajti na odru se govori, samo govori in modruje. Prizorišče ostane ves čas neizpremenjeno — gabna podzemski luknja! En sam prizor v celi igri je dramatičen, prizor, med katerim se tretjič zastre prizornica in ko Vasjka pobije Kostileva; a morda je celo ta prizor bolj drastičen nego dramatičen, ker je Vasjkov čin vendar premalo motiviran. Vsekakor pa bi bil moral Gorkij končati svoje prizore na tem mestu, če mu je bilo količkaj do tega, da spiše nekaj drami podobnega. Toda Gorkij je dodal še četrti prizor, v katerem se zopet samo govori. Drama torej „Na dnu“ ni, in vendar, kako nam pretresajo dušo ti sami na sebi mrtvi prizori, kako se nam stiska srce spričo njih, kako trepeče duša! Nekaj z elementarno silo učinkujočega tiči v teh kopicah gnusobe, ki nam jih je nagrnil Gorkij v svojem delu. Kaka beda, kaka propalost! Kako žalostno — biti človek!

A vsi ti postopači, lopovi, tatje in ubijalci, ki nastopajo tu, so sami filozofi! Življenje je napravilo iz njih filozofe — filozofe seveda svoje vrste! Je Gorkij res vse to opazoval? Je res srečaval na potih svojega toli burnega, z doživljaji tako bogatega življenja tudi take ljudi? Je res čul vse to, kar nam tu pripoveduje? Zakaj ne, mogoče je to! A baš tako je mogoče, da je položil Gorkij v vsakega izmed teh ljudi del svojega bistva, svojega čuvstva, svojih misli, svojih nazorov in da se v tej ali oni osebnosti, ki nam jo predločuje, zrcalijo le različne strani njegove duše, pa naj bo navidezno v tem še toliko protislovja in naj si bo filozofija njegovih junakov še tako diametralno nasprotna! Kajti različni položaji v življenju vzbujajo v človeku različna razpoloženja duše, a različna razpoloženja te so vir različnim mislim in nazorom! Konsekventnosti v človeškem čuvstvomljanju, v človeškem mišljenju ni, vsak hip smo drugi ljudje! Zdaj obup, zdaj veselje do življenja!

„Na dnu“ imenuje Gorkij svoje delo in to po pravici. Ljudje, ki jih tu srečavamo, so padli tako globoko, da globoče pasti niso mogli — ne moralno in ne gmotno. A vendar čutijo te živali v človeški podobi, te propalice v sebi še tisto iskro, ki jo nazivljemo lahko človečanstvo! In največja tragika tiči baš v tem, da se vračajo vsem tem zavržencem hihi, ko se zavedajo svoje propalosti, ko zahrepene po lepšem, svetlejšem — hihi, ko bi se radi otesli blata, dvignili se v sinje višave, pa se pogreznejo vedno zopet — na dno!

Stara pesem o prikovanem Prometeju! — Tudi Pandora je v igri — Vasilisa, ta personificirana ženska zlobnost! Ako resumiramo svojo sodbo o Gorkegu delu,

moramo torej reči, da je „Na dnu“, kar se tiče zunanje sestave igre, slaba drama, kar pa se tiče njene vsebine, nekaj veleglobokega, nekaj grandioznega, nekaj, kar pretresa človeka skoro kakor Goethejev „Faust“.

Igrali so obakrat dobro. Pohvaliti nam ja zlasti gospodično Noskovo, ki je, dasi novinka, izborna umela svojo vlogo

Dne 15. in 22. novembra so uprizorili kot noviteto na našem odru zgodovinsko sliko v 5 dejanjih iz dobe preganjanja kristjanov, „V znamenju križa“, ki jo je spisal Wilson Barret, za oder pa priredila A. Dolcini in H. Bohrmann-Riegen. Glasbo je zložil William Rose. Kakor vidimo, je delovalo pri tej igri nenavadno veliko število moči, kar dramatiškim proizvodom navadno ni na korist. No, tu se je to sodelovanje obneslo, kajti igra je zelo efektna, polna dramatičnih prizorov in kot drama vsekakor mnogo boljša, nego je dramatizacija Sienkiewiczovega romana „Quo vadis“, ki smo jo videli v prejšnjih časih na našem odru. Pozna se, da so priredile snov za oder spretno roke. Dasi je v igri marsikaj preračunjeno za zunanji efekt, se vendar tudi ne pogrša v njej v istini lepih in vzvišenih momentov. Tudi z uprizoritvijo te igre smo bili vobče prav zadovoljni. Odlikovala se je zopet gospodična Noskova (Marcia) s svojo plemenito igro, a pohvaliti nam je tudi gospo Danilovo (Berenice) in gospoda Tišnovo (Marcus Superbus).

Ponavljala se je ta drama dne 22. novembra.

Dne 18. novembra pa smo videli prvič na našem odru veselo igro v treh dejanjih „Japonska vaza“, spisala Paul Bilhaud in Maurice Hennequin. Dejanje te igre se giblje ves čas na spolzkih tleh francoskega zakonolomstva, ki pa seveda v istini tudi ni tako hudo, kakor bi nas radi prepričali razni francoski pisatelji. V igri se podaje več rafiniranosti nego istinite duhovitosti. Da je malo tako topih zakonskih mož, kakor je Adolphe Montureaux, in malo tako pretkanih zakonskih žen, kakor je Antoinette, pisateljema baš ne smemo oponašati, ker je v veseloigrah pretiravanje dopustno, če ne celo neizogibno, pač pa se nam zdi, da je vsebine v tej igri za tri dejanja premalo in da bi bilo bolje, ako bi nam bila pisatelja podala le enodejanko. — V tej drami je imela zopet gospodična Spurnova priliko, pokazati vrline svojih igralskih zmožnosti. A tudi drugi igralci so bili na svojem mestu.

Razen navedenih smo imeli zadnji čas še sledeče predstave. Dne 1. novembra zvečer in dne 6. novembra popoldne so igrali Raupachovo žaloigro „Mlinar in njegova hči“, dne 4. novembra prvič v sezoni „Desetega brata“, dne 8. novembra drugič Sardoujevo „Domovino“, dne 20. nov. popoldne „Šiviljo“, a dne 24. novembra post tot discrimina rerum — Halbejevo „Mladost“, o kateri predstavi izpregovorimo prihodnjič.

B. Opera. Opera nam ni prinesla izza zadnjega poročila nič novega. Najznamenitejša operna predstava je bila „Lohengrin“, ki se je prvič v sezoni pel dne 10. novembra ter ponavljal dne 12. in 20. novembra. Lahko rečemo, da je „Lohengrin“ na slovenskem odru šele zdaj prav uspel, ko razpolaga slovenska opera res z izbornim pevskim materialom. Odlikovali so se gospodje Orželski, Ouřednik, Peršl in Betetto, pa dami Skalova in Stolzova. — Čuli smo poleg „Lohengrina“ še dne 29. oktobra četrtič „Hoffmannove pripovedi“, a dne 6. novembra petič „Hugenote“.

Dr. Fr. Zbašnik.

„Gero“ se zove nova češka zgodovinska drama Al. Jiraska, ki jo baš zdaj uprizarjajo v „Narodnem divadiu“ v Pragi. Navzlic posameznim hibam je „Gero“ znamenito dramatiško delo.

—a—